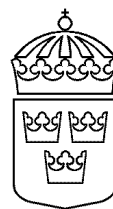

Riksdagens protokoll

2002/03:108

Onsdagen den 21 maj

Protokoll
2002/03:108

Kl. 09.00 – 10.39
16.00 – 16.05

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 15 maj.

2 § Ledighet

Förste vice talmannen meddelade att *Yvonne Ruwaida* (mp) ansökt om fortsatt föräldraledighet under tiden 29 maj–30 juni.

Kammaren biföll denna ansökan.

Förste vice talmannen anmälde att *Ewa Larsson* (mp) skulle fortsätta tjänstgöra som ersättare för Yvonne Ruwaida.

3 § Meddelande om särskilt anordnad debatt

Förste vice talmannen meddelade att särskilt anordnad debatt om EMU skulle äga rum *onsdagen den 28 maj kl. 10.00*.

4 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Konstitutionsutskottets betänkande 2002/03:KU32
Finansutskottets betänkanden 2002/03:FiU23, FiU25 och FiU27
Utrikesutskottets betänkande 2002/03:UU8
Försvarsutskottets betänkande 2002/03:FöU4
Trafikutskottets betänkande 2002/03:TU5
Socialutskottets betänkanden 2002/03:SoU18 och SoU19

UMJU1 Johannesburg – FN:s världstoppmöte om hållbar utveckling

Punkt 1 (Globalisering)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

3. res. 4 (mp)

Förberedande votering:

46 för res. 1

15 för res. 4

246 avstod

42 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

183 för utskottet

47 för res. 1

76 avstod

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 128 s, 30 kd, 25 v

För res. 1: 47 m

Avstod: 41 fp, 20 c, 15 mp

Frånvarande: 16 s, 8 m, 7 fp, 3 kd, 5 v, 2 c, 2 mp

Punkt 2 (Institutionellt ramverk)

1. utskottet

2. res. 6 (fp, c)

3. res. 5 (kd)

4. res. 7 (mp)

Förberedande votering 1:

30 för res. 5

15 för res. 7

263 avstod

41 frånvarande

Kammaren biträdde res. 5.

Förberedande votering 2:

60 för res. 6

30 för res. 5

218 avstod

41 frånvarande

Kammaren biträdde res. 6.

Huvudvotering:

202 för utskottet

61 för res. 6

45 avstod

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 130 s, 47 m, 25 v

För res. 6: 41 fp, 20 c

Avstod: 30 kd, 15 mp

Frånvarande: 14 s, 8 m, 7 fp, 3 kd, 5 v, 2 c, 2 mp

Prot. 2002/03:108

21 maj

Punkt 3 (Hållbarhetskommision)

1. utskottet

2. res. 8 (fp, kd, c, mp)

Votering:

202 för utskottet

106 för res. 8

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 130 s, 47 m, 25 v

För res. 8: 41 fp, 30 kd, 20 c, 15 mp

Frånvarande: 14 s, 8 m, 7 fp, 3 kd, 5 v, 2 c, 2 mp

Punkt 4 (Förändrade konsumtions- och produktionsmönster)

1. utskottet

2. res. 12 (mp)

Votering:

177 för utskottet

15 för res. 12

116 avstod

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 130 s, 2 m, 25 v, 20 c

För res. 12: 15 mp

Avstod: 45 m, 41 fp, 30 kd

Frånvarande: 14 s, 8 m, 7 fp, 3 kd, 5 v, 2 c, 2 mp

Punkt 7 (Fattigdomsbekämpning)

1. utskottet

2. res. 17 (kd)

3. res. 18 (mp)

Förberedande votering:

31 för res. 17

15 för res. 18

261 avstod

42 frånvarande

Kammaren biträdde res. 17.

Huvudvotering:

175 för utskottet

30 för res. 17

103 avstod

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 30 s, 25 v, 20 c
För res. 17: 30 kd
Avstod: 47 m, 41 fp, 15 mp
Frånvarande: 14 s, 8 m, 7 fp, 3 kd, 5 v, 2 c, 2 mp

Punkt 8 (Skuldavskrivningar och demokratiska respektive ekonomiska reformer)

1. utskottet
2. res. 19 (fp, kd, c)

Votering:

217 för utskottet

91 för res. 19

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 130 s, 47 m, 25 v, 15 mp

För res. 19: 41 fp, 30 kd, 20 c

Frånvarande: 14 s, 8 m, 7 fp, 3 kd, 5 v, 2 c, 2 mp

Punkt 11 (Vatten som mänsklig rättighet)

1. utskottet
2. res. 20 (mp)

Votering:

293 för utskottet

15 för res. 20

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 130 s, 47 m, 41 fp, 30 kd, 25 v, 20 c

För res. 20: 15 mp

Frånvarande: 14 s, 8 m, 7 fp, 3 kd, 5 v, 2 c, 2 mp

Punkt 13 (Energi)

1. utskottet
2. res. 26 (mp)

Votering:

163 för utskottet

15 för res. 26

130 avstod

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 130 s, 2 fp, 5 kd, 25 v, 1 c

För res. 26: 15 mp

Avstod: 47 m, 39 fp, 25 kd, 19 c

Frånvarande: 14 s, 8 m, 7 fp, 3 kd, 5 v, 2 c, 2 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Meddelande om inställd votering

Förste vice talmannen meddelade att voteringen torsdagen den 22 maj kl. 12.00 skulle utgå.

Voteringen kl. 17.00 skulle äga rum enligt tidigare planering.

6 § Exportkontrollpolitiken och exporten av krigsmateriel år 2002

*Exportkontrollpolitiken
och exporten av
krigsmateriel år 2002*

Föredrogs

utrikesutskottets betänkande 2002/03:UU9

Exportkontrollpolitiken och exporten av krigsmateriel år 2002 (skr. 2002/03:114).

Anf. 1 BJÖRN HAMILTON (m):

Herr talman! Till att börja med yrkar jag bifall till den moderata reservationen nr 5 under punkt 10.

Jag anser att Sverige bör verka för att det inom Europeiska unionen utarbetas gemensamma och bindande exportregler för krigsmateriel. För att övervaka dessa regler bör det också etableras en EU-myndighet för kontroll och tillsyn av export av krigsmateriel och strategiska produkter.

Regeringens stödpartier har i olika reservationer angivit kritiska synpunkter på dagens hantering av svensk export av vapen. Man vill lägga ytterligare hinder i vägen och försvåra för vår vapenexport.

Nyckelordet för krigsmaterielexport måste vara ansvar. Vapen i sig kan inte klassificeras som onda eller goda. Det kan däremot avsikten hos den som håller i vapnet. Vapen i fel händer kan få förödande effekter. Vapen i rätta händer kan däremot vara nödvändiga för att säkra fred och frihet. Sverige ger till exempel omfattande vapenhjälp till Estland, Lettland och Litauen för att stärka säkerheten i Östersjöområdet.

Vi har som en av världens demokratier ett stort moraliskt och politiskt ansvar för att hindra spridningen av vapen till regimer som använder eller kan komma att använda vapen för att hota och angripa andra stater eller förtrycka den egna befolkningen. Vi har också ett egenintresse av att inte sälja vapen som senare kan komma att riktas mot vårt land eller mot EU. För att förhindra detta har USA, Sverige och övriga västländer arbetat fram mekanismer för exportkontroll. Detta samarbete bör vidareutvecklas.

Svensk vapenindustri kommer i framtiden inte ensam att kunna upprätthålla samma breda kompetens som tidigare. Varken inhemsk eller utländsk efterfrågan är tillräcklig för detta. Den tekniska utvecklingen framtvingar behovet av ett allt närmare samarbete med utländska partner. Det mellanstatliga samarbetet på försvarsmaterielområdet ska därför fördjupas och utvidgas. Det är också angeläget att fortsätta att stödja svensk försvarsindustri exportansträngningar. En av de viktigaste förutsättningarna för detta är att det vi vill exportera också värderas så högt att vi själva anskaffar det till våra egna förband.

Särskilt väsentligt för det försvarsindustriella samarbetet är regelverket för export till tredje land. Internationell samverkan med projektutveckling är mycket viktigt för att bibehålla den svenska försvarsindustrins utvecklingsförmåga. En förutsättning för detta är ett regelverk som på ett enkelt sätt reglerar export till tredje land. Exportberoendet är i delar av försvarindustrin redan i dag mycket stort. Detta beroende kan komma att öka ytterligare eftersom de svenska beställningarna med regeringens nuvarande politik kraftigt minskar.

Inom EU får medlemsländerna i stigande grad ett gemensamt ansvar för krigsmaterielexporten. Den gemensamma uppförandekod som antogs år 1998 innebär konsultationer och gemensam rapportering mellan medlemsländerna. Enligt kodens tillämpningsbestämmelser ska medlemsstaterna informera varandra om avslag på ansökningar om exporttillstånd. Om en annan medlemsstat överväger att bevilja tillstånd för en motsvarande transaktion ska man rådgöra innan tillstånd beviljas, och man ska informera om sitt beslut.

Herr talman! För oss är ett naturligt nästa steg för EU att arbeta fram gemensamma och bindande exportregler för krigsmateriel, och för att övervaka dessa regler bör en EU-myndighet etableras som kan kontrollera och utöva tillsyn av krigsmaterielexport och export av strategiska produkter. Vi borde från svensk sida ta initiativet till ett sådant system för ansvarsfull exportkontroll. Denna process kommer att ta åtskillig tid. Därför måste, herr talman, enligt min uppfattning arbetet inledas redan nu.

Anf. 2 LARS ÅNGSTRÖM (mp):

Herr talman! Ärade ledamöter i kammaren! Protokollsläsare! TV-tittare! Vi debatterar nu en av de mest kontroversiella frågorna i svensk utrikespolitik, den som omges av mest hyckleri och mest sekretess, nämligen den svenska vapenexporten. Det är också en fråga som utgör det kanske mest konkreta uttrycket för svensk utrikespolitik. Genom vapenexport till diktaturer omöjliggör man en demokratisk utveckling. Genom export till fattiga stater försvårar man eller omöjliggör utveckling i dessa

fattiga länder. Hur man väljer att exportera svenska vapen är alltså ett mycket konkret utrikespolitiskt instrument.

Vi hör ofta svenska politiker förklara att Sverige har en mycket restriktiv syn på svensk vapenexport, att vi i princip inte säljer vapen alls och att vi faktiskt har en lag som förbjuder svensk vapenexport. Politiker är också ofta måna om att framhålla inför väljarna att man visserligen kan bevilja undantag från förbudslagstiftningen, men då finns det väldigt hårda regler som gör att vi inte säljer till diktaturer, till stater som kränker FN:s mänskliga rättigheter eller till länder som är involverade i krigshandlingar.

Många TV-tittare känner säkert igen dessa argument. Det är en bild som man försöker ge av att detta inte är något problem.

Men, herr talman och TV-tittare, verkligheten är annorlunda. Jag har själv förmånen att sitta i Exportkontrollrådet som Miljöpartiets representant, det råd som hanterar de känsliga vapenexportfrågorna. Och jag kan intyga att verkligheten är en annan än den som många försöker ge sken av.

Sverige är i dag en av världens 15 största vapenexporterande länder. Och jag har med egna ögon sett hur en politisk majoritet i Exportkontrollrådet bifaller krigsmaterielexport till stater som systematiskt kränker FN:s mänskliga rättigheter. Jag har själv upplevt hur jag i väldigt stor ensamhet har sagt nej till export av krigsmateriel till kommunistiska diktaturer. Och här torde väl de flesta TV-tittare rygga till och känna att man där i alla fall borde ha sagt nej. Men en majoritet sade ja. Jag har själv sett hur man har bifallit export till länder inbegripna i krigshandlingar – konflikten mellan Indien och Pakistan förra året, en av världens känsligaste och mest farliga konflikter. Enligt amerikansk underrättelsetjänst var det den konflikt som hade störst risk att kunna utvecklas till ett kärnvapenkrig. Dit säljer Sverige krigsmateriel. Dit beviljar en majoritet av Sveriges riksdags politiker export av krigsmateriel. Och vi är involverade i den mycket känsliga upprustningsprocess som där pågår.

Herr talman! Vi har också ett stort krig alldeles bakom oss – kriget mot Irak – där vi såg hur Sverige exporterade krigsmateriel till krigförande stater, tvärt emot intentionerna i Sveriges riksdags riktlinjer som reglerar vapenexportpolitiken.

Det här är ingenting annat än ett grovt hyckleri. Man försöker ge sken av en verklighet, men den existerar inte, utan den ser annorlunda ut.

Man kan då fråga sig: Varför hanterar svenska politiker vapenexportfrågan på ett så oärligt sätt? Det finns flera förklaringar till detta. En är att efter det kalla krigets slut för drygt tio år sedan minskade antalet mellanstatliga konflikter i världen dramatiskt. Sovjetunionen som upphörde att existera och Warszawapakten som lades ned gjorde att det militära hotet mot länder i västvärlden ansågs minska eller helt och hållet försvinna. I Sverige säger militären själv att det inte existerar något militärt hot mot Sverige över huvud taget längre.

Det här har gjort att beställningarna från krigsindustrin minskade. En fredligare utveckling innebär med automatik stor kris för krigsindustrin. Det är negativt. Det finns två möjligheter att hantera minskade beställningar i krigsindustrin, antingen genom att avveckla den stora överkapacitet som fanns och som var dimensionerad för en helt annan värld och som inte längre existerar eller genom att med aggressiv marknadsföring

Prot. 2002/03:108
21 maj

*Exportkontrollpolitiken
och exporten av
krigsmateriel år 2002*

försöka öka vapenexporten. Om de västliga demokratierna då inte är de första som står på kö för att köpa återstår de fattigaste staterna, diktaturerna, stater involverade i krig, de stater som vi med vår lagstiftning och med våra riksdagsbeslut har sagt att vi inte vill sälja till. Och industrin i Sverige har bestämt sig. Den vill naturligtvis inte avveckla. Den vill öka vapenexporten. Och tack vare att det finns alltför många svaga politiker som i okunnighet beviljar export till stater som egentligen inte borde ha fått motta svensk krigsmateriel fungerar detta, och den svenska krigsmaterielexporten är i dag omfattande.

Argumenten som vi hör de gånger som man pressar en svensk politiker på varför man går med på detta är ofta av den mer komiska karaktären, eller jag skulle kanske säga av den mer okunniga karaktären. Ibland säger man att det är viktigt att Sverige exporterar krigsmateriel för att bibehålla den svenska försvarsindustrin och att det av ekonomiska skäl är viktigt för landet att vi säljer krigsmateriel. Då känner man uppenbarligen inte till att det nästan inte finns någon svensk krigsindustri kvar. Företaget Bofors har köpts upp och ägs i dag till hundra procent av ett amerikanskt företag. Kockumsvarvet har köpts upp av ett tyskt företag som i sin tur ägs till hundra procent av en amerikansk bank. Hägglunds uppe i Örnsköldsvik har sålts ut och ägs till hundra procent av ett brittiskt företag. Så dem som det är viktigt ekonomiskt för att svenska politiker fortsätter att bevilja krigsmaterielexport är de utländska, de amerikanska och de brittiska, ägarintressena och aktieägarna. De blir glada över svensk politisk flathet.

Ett annat argument som används är att kostnaderna för det svenska försvaret minskade genom svensk krigsmaterielexport. Vad man egentligen säger då är att vi, ett av världens rikaste länder, ska finansiera vårt försvar genom export av krigsmateriel till de allra fattigaste länderna i världen. Det är de fattiga folken som ska subventionera det militära försvar som Sverige säger sig vilja ha. Man kan diskutera moralen i det argumentet mycket. Men det är ett dåligt argument.

Det görs heller aldrig någon konsekvent analys innan man sätter i gång produktionen av ett nytt vapensystem som visar hur mycket man bör exportera. Tänk er själva in i detta, ärade ledamöter och TV-tittare, att om vi innan beslutet om att tillverka JAS hade fått en analys som visade att om Sverige beställde 200 JAS måste vi också sälja 200 JAS. Och om man också i analysen visade att de möjliga köparna finns i tredje världen bland de fattigaste staterna och kanske några eventuella andra länder, hur hade debatten då blivit? Det blev ingen debatt. Politikerna fattade att det hade varit omöjligt att få ett beslut om tillverkning av JAS om en analys hade visat att det förutsatte en omfattande export till fattiga stater.

Fortfarande i dag har vi en situation som innebär att den här analysen inte görs. Man använder ett argument, men det finns ingen grund för argumentet. Det finns ingen uträkning som visar att så här mycket måste vi exportera av den här produkten för att det ska gå plus minus noll enligt våra egna beräkningar. Detta är, herr talman, en orimlig och dålig situation. Och vi i Miljöpartiet har motionerat om att en sådan analys ska göras så att man har klart för sig innan tillverkningen av en ny produkt börjar vilka konsekvenser det får för exporten och därmed för svensk utrikespolitik, så att politikerna vet vad besluten innebär.

Herr talman! Det finns andra uttryck som denna exportiver från Sverige tar sig som snarare är mer tragiska än komiska. Vi har sett hur vår statsminister Göran Persson tvingas ut på förnedrande månglarresor runtom i världen och försöker sälja JAS. Han har varit i Tjeckien, i Polen, i Brasilien och i Sydafrika och haft möten där han har försökt att sälja det svenska JAS-planet. Det här har inte gått speciellt bra måste man säga. Det beror på att i många länder ser politikerna behoven kanske på ett annat sätt än vi gör från svensk sida. I Tjeckien kom man fram till att det som hotade Tjeckien inte var något militärt hot, utan det var klimatförändringarna och de klimatpolitiska effekterna med översvämningarna som var det stora hotet mot Tjeckien. Där behövdes ekonomiska resurser för att hantera hotet mot landet. I det sammanhanget var JAS fullständigt ointressant och irrelevant. Så man sade: Nej tack Sverige, vi behöver inte krigsflygplan. Våra hot ser annorlunda ut.

I Brasilien var vår statsminister och försökte övertyga dem om det fina i att köpa svenska JAS-plan. Även där sade man: Nej tack, vi i Brasilien har ett fattigdomsproblem som är ett långt större hot mot oss än något påhittat militärt hot. Vi behöver inte era svenska JAS.

I Sydafrika lyckades man. Där hade företaget en enorm offensiv, och statsministern och hela delegationer var nere och hyrde arenor och körde popfestivaler. En del var kanske mindre lyckat. Men man lyckades få ett kontrakt. Men där finns det en oerhört stark opposition inom landet mot denna affär. Kyrkorna, fackföreningsrörelsen, medborgarrätsorganisationer – alla de som Sverige traditionellt tidigare samarbetat med för att hjälpa mot apartheidregimen – säger i dag nej. Hotet mot oss i Sydafrika är aids. Fem miljoner människor hotas att dö av aids. Det kan man inte försvara sig mot med dyra JAS-plan. Man skulle gärna vilja ta sig ur den här affären. Men många politiker fruktar att Sverige då med en järnhand kommer att försöka tvinga Sydafrika att fullfölja köpet. För oss är uppenbarligen pengar viktigare än de människoliv som hotas av aids.

Herr talman, ärade ledamöter och alla ni som ser detta på TV! Miljöpartiet har väckt en motion om ökad öppenhet när det gäller krigsmaterielexporten. Vi anser att man ska redovisa affärerna så fort de diskuteras och även efter det att de har genomförts. Många tycker att det här är obekvämt. Ledamöterna i Exportkontrollrådet, där jag själv sitter med, skulle ju då tvingas försvara sitt agerande och debattera det offentligt. Men jag tror att det vore bra för demokratin och bra för svenska folket att se hur politiken ser ut i verkligheten – inte i form av vackra ord i talarstolar. Därmed möjliggörs också ett deltagande i debatten.

Vi i Miljöpartiet har också väckt en motion om en analys av vad tillverkning innebär i form av export och därmed vilka konsekvenser det får för svensk utrikespolitik. Dessutom har vi lagt fram ett förslag om att *inte* sälja svensk krigsmateriel till diktaturer – detta för att få det hela ännu tydligare så att vi inte behöver se sådant säljande till stater som kränker FN:s mänskliga rättigheter.

Självklart hoppas jag att en majoritet av Sveriges riksdag ställer sig bakom de här förslagen. Miljöpartiets nästa talare kommer att visa vilka reservationer vi vill ska bifallas.

Anf. 3 CARINA HÄGG (s):

Herr talman! Kammaren har tidigare i dag voterat om betänkandet *Johannesburg – FN:s världstoppmöte om hållbar utveckling*. Utrikesutskottet och miljö- och jordbruksutskottet har tillsammans arbetat fram det betänkandet. Där försöker man rikta in och fokusera svensk politik på utvecklingsfrågor, på frågor om en hållbar utveckling.

Vad vi nu debatterar, krigsmaterielexporten, är en annan fråga som också har anknytning till det som vi i andra sammanhang talar om, nämligen detta med hållbar utveckling.

Herr talman! Först vill jag kommentera det tidigare anförandet. Jag tror att det finns ledamöter som blandar ihop torgmötesagitation med det som man kan förvänta sig från denna talarstol, att man inte bara torgför kritik mot andra utan också talar om vilka överväganden man har gjort – varför man har intagit vissa ståndpunkter och varför det egna partiet företräder en viss linje. Det handlar om att ta ansvar för politiken. Men när det gäller Miljöpartiets Lars Ångström har kammaren kanske inte så stora förväntningar. Jag tycker ändå att det är värt att upprepa detta.

Utrikesutskottets betänkande om exportkontrollpolitiken och exporten av krigsmateriel år 2002 är alltså det betänkande som vi nu har att fokusera på. Det är ett så kallat årligt betänkande. Varje år har vi nämligen en debatt om de här frågorna.

I betänkandet finns det två motioner med anledning av regeringens skrivelse samt sju motioner som ligger kvar sedan den allmänna motions tiden och som vi nu har bakat in och besvarat i samband med det här arbetet. I slutet av betänkandet finns det ett särskilt yttrande och sex reservationer.

Jag tror att ni under den fortsatta debatten kommer att märka att det i denna kammare finns ett starkt engagemang för freds- och nedrustningsarbete. Samtidigt finns det en insikt om att fredsbevarande insatser och även rent humanitära insatser kan kräva vapen. Inte ens en organisation som Svenska Freds kräver detta om vi går några år tillbaka. I dag är man medveten om att det också krävs militärt stöd och vapen i sammanhanget för att kunna genomföra humanitära insatser.

Inte något parti i denna kammare kräver ett vapenlöst försvar. Med andra ord debatterar vi nivåer, finansiering och, som i det här sammanhanget, export. Vi är medvetna om att det på detta område är av särskild vikt att ha en så stor öppenhet som möjligt. Därför har vi bland annat denna debatt här i dag. Det är riksdagens möjlighet att följa upp och granska olika organ och hur riksdagen fört politiken på det här området.

Utöver riksdagens eget arbete och även regeringens har vi Exportkontrollrådet, där samtliga riksdagspartier har en plats, och ISP. ISP:s ledamöter har i uppgift att vägleda generaldirektören så att myndigheten kan fatta beslut som står i samklang med lagstiftningen, med praxis och med riktlinjerna.

Herr talman! Varje år brukar det också finnas med några nyheter som regeringen presenterar i samband med sin skrivelse. I år gäller det redovisningar av så kallade *denials* som Sverige har lämnat. Öppenheten inom ramen för EU:s gemensamma uppförandekod för vapenexport har också ökat. Samarbetet syftar till större restriktivitet och ansvarstagande samt till en mer enhetlig syn på mottagaren.

Det är viktigt att verka för öppenhet både nationellt och inom EU-systemet. I EU-rapporten från år 2002 redovisas för första gången antalet exporttillstånd i varje medlemsstat, liksom antalet notifierade avslag på ansökningar om exporttillstånd – alltså nämnda så kallade *denials*, som utgör kriterierna, tillsammans med de kriterier som åberopats för avslagen. Ytterligare en nyhet i rapporteringen är ett kompendium som innehåller överenskommelser som träffats under de fyra år som man haft denna tillämpning. Här händer väldigt mycket. Det är alltså inte så att utvecklingen står stilla på området öppenhet och redovisning, utan varje år kan vi se olika nyheter på området.

Herr talman! För klarhets skull vill jag reda ut de tre typer av så kallade ovillkorliga hinder som vi har satt upp när det gäller vår export:

1. Beslut i FN:s säkerhetsråd.
2. Internationella överenskommelser, till exempel EU-sanktioner som Sverige biträtt.
3. Neutralrättsliga regler i Haagkonventionen.

Dock tror jag att man även måste framhålla att situationen för de mänskliga rättigheterna *alltid* ska vägas in, också i de fall där det är fråga om materiel som i sin tur inte kan användas för att kränka de mänskliga rättigheterna. Mänskliga rättigheter och demokrati är tätt förbundna.

Herr talman! Till vardags skiljer man sällan mellan krigsmateriel för strid, KS, och övrig krigsmateriel, ÖK. Men här gör vi det, och utskottet ser det som angeläget att ha denna uppdelning. När vi införde de här begreppen fick vi därmed in fler produktslag under kontrollsystemet. Jag tycker att det finns fördelar med att vi håller fast vid det här systemet. På så sätt omfamnar vi fler produkter inom den här kontrollramen.

Herr talman! Eftersom jag är en av undertecknarna av en motion om krigsmaterielimport behöver jag väl knappast inför denna kammare påpeka att jag anser den frågan vara angelägen. Det känns tillfredsställande att utskottet pekar på att det när det gäller den översyn och den utvärdering av svensk krigsmaterielexport som ytterligare beskrivs i detta betänkande också är möjligt att ta upp detta med *input* av krigsmateriel. I dag är det nämligen oreglerat och styrs på ett annat sätt av Försvarmaktens egna behov. Sedan har det kopplingar även till exporten genom att det kan vara fråga om komponenter. I varje fall tycker jag att det är väldigt tillfredsställande att utskottet här pekar på en väg och tycker att det också är viktigt att väga in frågor om importen tillsammans med frågor om exporten.

Herr talman! Den 11 september såg vi hur flygplan kunde användas som vapen. Under folkmordet i Rwanda var det enkla jordbruksredskap som man använde. Vi håller koll på kryptering, och datachips är en del av vapenslagen. Mycket kan bli till vapen i fel händer, och vapensystem är i dag mer komplicerade. Den optimala politiken för att minska antalet vapen lär vi således fortsätta att arbeta med. Det är oerhört viktigt att vi jämte en god kontroll på vapenexportfrågorna också har en god politik för utvecklingsfrågor över huvud taget. Därför ser jag fram emot slutet av denna vecka då vi får presenterat en utvecklingsproposition där andra delar av vår politik tas upp.

Anf. 4 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik:

Herr talman! Carina Hägg är naturligtvis i sin fulla rätt att komma med förklenande personomdömen. Men kanske vore det mer klådsamt och för TV-tittarna mer upplysande om hon på någon enda punkt kunde bemöta vad jag sade i sak.

Anf. 5 CARINA HÄGG (s) replik:

Herr talman! I mitt anförande försökte jag ta upp en del av de ståndpunkter som utskottet har och där det finns en majoritet för dessa. Ytterligare saker kan man naturligtvis läsa sig till i betänkandet.

Jag tycker att det är viktigt att här redovisa vad man står för och varför och att man till exempel kan peka framåt på den utredning där en del av den politik som vi gemensamt diskuterar kommer att följas upp.

Jag tycker att det finns anledning att påpeka att Miljöpartiet gång på gång när vi har de här debatterna får ut i tillmälen och uttalanden som kanske inte har med betänkandet att göra.

Jag tycker att det är dags att man markerar det. Möjligtvis ges det tillfälle längre fram för Lars Ångström att formulera sig på ett sätt som gör att det känns mer meningsfullt att debattera de här så viktiga frågorna. Det kan finnas fler partier som kanske känner att det skulle finnas anledning att debattera sakfrågorna, om man hade ett intresse från Lars Ångströms sida att verkligen göra det.

Anf. 6 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik:

Herr talman! Jag förbehåller mig naturligtvis rätten att formulera mig på det sätt som jag själv väljer. Om nu Carina Hägg i talarstolen anklagar mig för att komma med tillmälen och utsagor och i allmänt förklenande ordalag beskriver mitt tidigare inlägg, skulle det vara klådsamt att hon på någon enda punkt sade vad det var för fel i det jag sade i sak. Är det fel med det påstående som jag gjort att svenska politiker har beviljat vapenexport och krigsmaterielexport? Finns det något annat i sak som Carina Hägg invänder emot, eller är det bara mitt val av språk som hon är kritisk mot?

Anf. 7 CARINA HÄGG (s) replik:

Herr talman! Det är viktigt att diskutera det som den här tiden är avsatt för, uppföljningen av export av krigsmateriel. Vi är inte här för att här och nu diskutera alla möjliga andra frågor och definitivt inte det inre arbetet i Exportkontrollrådet. Lars Ångström vet mycket väl att jag inte ingår där, men jag följer naturligtvis noga det arbetet på det sätt som jag kan. Den här talarstolen är inte lämpad för den debatten, men där har Lars Ångström valt ett annat sätt. Det präglar också det sätt på vilket jag får möjlighet att föra debatten från min sida.

Anf. 8 CECILIA WIGSTRÖM (fp):

Herr talman! I måndags eftermiddag var jag hembjuden till Lawin och Massoud på en kurdisk lunch. De är från kurdiska Irak och Afghanistan. Det var en mycket trevlig lunch, men jag blev ändå ganska dyster till mods av det samtal vi förde. Vi pratade nämligen om utvecklingen i

Afghanistan och i Irak, om hur vapen i händer på krigsherrar och lokala miliser tvingar befolkningen till underkastelse och utsatthet.

Vi måste arbeta för en värld i global fred där antalet vapen är avsevärt mindre och underställt demokratisk kontroll. Vi har en väldigt lång bit dit, men vi får inte se det som en omöjlighet. Långsiktigt och förebyggande arbete är då viktigt. Riktig fred innebär inte bara fred mellan stater, utan också att enskilda medborgare slipper att utsättas för våld och övergrepp i sitt eget land. För det behövs stabila och demokratiska länder där röstsedeln och inte vapenmakt styr, såsom nu är fallet i Afghanistan och i vissa delar av Irak.

Det var det långsiktiga perspektivet.

På kort sikt behöver vi dock ett svenskt försvar, inte längre så mycket för vår egen säkerhet men för att kunna bidra till internationella freds- och krishanteringsuppdrag. Svenska soldater är i dag i Kongo, Kosovo och Afghanistan och gör viktiga insatser där för fred.

I dag debatterar vi krigsmaterielexporten från Sverige. Folkpartiet ställer sig bakom utskottets betänkande, men jag vill i den här debatten påpeka ett par saker.

Först och främst gäller det den översyn av vår krigsmateriellagstiftning och tillämpning som utskottet kräver. Regeringen har under de tre senaste åren pratat om att tillsätta en utredning, men ingenting har hänt. Varför? Innan jag hamnade i riksdagen hade jag fått höra att regeringen är mästare på mycket snack och lite verkstad. Tyvärr har jag sett fler och fler exempel på att det är sant. Denna försenade utredning är ytterligare ett exempel på detta.

Det behövs en ny utredning, för mycket har hänt. Det är ett demokratiskt problem när lagar inte stämmer överens med praxis.

Vad är det som har hänt? Jo, internationaliseringen. Vi har en gemensam uppförandekod för vapenexport inom EU. Det tillåter oss visserligen att ha striktare regler, men det innebär ändå en successiv harmonisering av EU-ländernas olika exportregler. Internationaliseringen har också slagit igenom när det gäller svensk försvarsindustri, såsom Lars Ångström påpekade. Vår försvarsindustri är nu nästan helt och hållet utländskt ägd.

Folkpartiet bejakar denna internationaliseringstrend. En god samverkan förmåga med andra länder när det gäller vapensystem är viktig till exempel för att uppnå interoperabilitet i fält, det vill säga att svenska soldater i till exempel Afghanistan kan samarbeta med de andra ländernas soldater genom att våra vapensystem är liknande.

Ytterligare ett skäl för Folkpartiet att bejaka denna internationalisering är förstås att vi anser att det är tid att Sverige släpper alliansfriheten och samarbetar i fråga om vår säkerhetspolitik med EU och USA inom Nato. Den internationalisering som vi har sett när det gäller vår krigsmaterielexport och vapenindustri hänger ihop med vår försvarspolitik: Utan vapen inget försvar. Genom internationaliseringen, som jag har beskrivit, har Sverige för sin krigsmaterielförsörjning gjort sig beroende av samarbete med andra länder. Jag tycker att det rimmar illa med Sveriges alliansfrihet. Att vi på detta sätt gör oss beroende av andra länder för vår krigsmaterielförsörjning kan jag inte se på annat sätt än att vi i praktiken ingår i alliansen. Andra länder får inflytande på vår försvarskapacitet. Jag har inget emot detta, eftersom de länder som vi samarbetar

med är EU-länder och USA, samma länder som ingår i Nato. Men hur får ni andra ledamöter ihop detta? Det känns lite grann som dubbelmoral.

Jag tror att lika lite som svenska folket vet att vi har övergivit neutralitetspolitiken, lika lite vet de att vi i så hög grad samverkar med utlandet när det gäller svensk vapenimport och vapenexport. Det är viktigt med en öppenhet och demokratisk förankring av vapenexporten. Därför är det inte bra när lagar och praxis inte stämmer överens. Vi ska inte genomföra förändringar enbart de facto och bakvägen, utan vi ska diskutera det och redovisa de förändringar som sker. Den faktiska politiken måste följa riktlinjerna. Därför är det viktigt att den här utredningen kommer i gång.

Ett annat exempel på en fråga som utredningen måste titta på är att i dagens riktlinjer pekas de nordiska och neutrala länderna ut som mest lämpliga exportländer. EU-länderna hamnar i en annan kategori. Men EU- och Natoländerna bör ju utifrån vår utgångspunkt vara lika lämpliga som våra nordiska grannländer att exportera vapen till och ha samarbete med inom det här området. Det är det som sker i dag i verkligheten.

Miljöpartiets reservation om att införa ett nytt kriterium för vapenexport är intressant. Vi från Folkpartiet tycker att mänskliga rättigheter måste väga tungt när vi exporterar vapen. Det här kriteriet, demokratikriteriet, skulle man kunna titta på i en utredning. Givetvis kan vi inte ha några villkorslösa kriterier, utan alla kriterier måste vägas ihop i en helhetsbedömning.

Herr talman! Innan jag slutar vill jag ta upp ännu ett exempel på hur regeringen inte håller ord. Jag ögnade igenom förra årets debatt, där socialdemokratiska riksdagsledamoten Carina Hägg, som var uppe även i årets debatt, utlovade att nästa års skrivelse, det vill säga detta års skrivelse, från regeringen skulle innehålla en redogörelse för resultaten av det korruptionsbekämpande projektet Corruption in the Official Arms Trade, COST, som EU bedriver tillsammans med Transparency International. Men jag hittar inte denna redogörelse i år. Innebär detta att det projektet har gått i stå?

Att bekämpa korruption är väldigt viktigt generellt sett, men när det gäller vapen är det extra viktigt. Vapen får inte hamna i fel händer. Världsbanken har i en färsk rapport pekat på alla mellanstatliga och inomstatliga konflikter och hur dessa hindrar fattigdomsbekämpningen. De föreslår därför ett antal åtgärder i syfte att försvåra för gerillorörelser att kunna sälja naturtillgångar för att finansiera vapenköp.

Låt oss hoppas att detta initiativ bär frukt och på så sätt kan komplettera FN:s, OSSE:s och EU:s arbete med att minska spridningen av lätta vapen.

Jag hoppas att det inom en ganska snar framtid ska bli bättre för mina vänner Lawin och Massoud, och att deras släktingar i Irak och Afghanistan ska få leva i ett stabilt och demokratiskt land där de milisgrupper som nu terroriserar befolkningen är avväpnade.

Anf. 9 CARINA HÄGG (s) replik:

Herr talman! Det är viktigt för mig att få understryka att vi från olika partiers sida kan ha olika bevekelsegrunder till att vilja ha en uppföljning av en nuvarande vapenexportpolitiken. Även om Cecilia Wigström och jag har lite olika uppfattningar om varför så betyder inte det att vi inte

kan förenas i detta, vilket vi också gör i betänkandet. Vi tycker alltså att det är viktigt att det sker en uppföljning och att vi får en utvärdering.

Men jag vill starkt markera att det inte har någonting att göra med de motiv som Cecilia Wigström här anför. Hon kritiserar alliansfriheten och ser inte den som en gångbar väg framöver. Jag tycker tvärtom att det har visat sig vara den hållbara vägen, inte minst mot bakgrund av de konflikter som vi just nu har i vår omvärld och som vi alldeles nyligen har sett eskalera. Det har varit en framgångsrik politik som också medger och möjliggör för oss att verka på det sätt som den här kammaren förväntar sig att Sverige ska verka på utomlands i olika konfliktområden.

Jag ska också kommentera det här med korruptionen. Jag delar Cecilia Wigströms uppfattning på den punkten. Det här är oerhört viktigt. Just vapenexportområdet är på grund av sin slutenhet och ändamålet för vapnen särskilt utsatt för korruptionsproblem, speciellt i de områden där man inte kan få en öppen export. Det är den typ av export som vi inte ser från Sverige och som inte finns redovisad. Därför är det oerhört viktigt att man jobbar med korruptionsbekämpning. Vi hoppas att man framöver kan ha mer att redovisa för den här kammaren. Det finns mycket mer att göra på det här området i samverkan med andra länder och med näringsliv. Då ska vi också belysa kopplingarna mellan till exempel guldgruvor i Kongo och vapenhärdar, industrier och konflikter som vi kan läsa om på dagstidningarnas nyhetssidor för tillfället.

Anf. 10 CECILIA WIGSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Jag börjar med det senaste som Carina Hägg tog upp när det gäller korruption. Det är bra att vi är överens om att det är viktigt att bekämpa korruption. Men det är tråkigt när Carina Hägg i förra årets riksdagsdebatt utlovar att vi skulle få se en resultatredovisning av projektet där EU försöker bekämpa korruption och vi sedan inte får någon sådan redovisning. Jag tycker att man ska hålla ord. Om det nu är så viktigt för regeringen som Carina Hägg påstår så borde resultatredovisningen ha varit med. Man borde ha drivit på i EU-samarbetet för att bekämpa korruptionen. Precis som Carina Hägg säger är det viktigt att man gör just det inom vapenhandeln.

När det gäller utredningen får jag säga samma sak: Vi är överens, Carina Hägg och jag, om att vi behöver en utredning. Men det är samma sak igen. Regeringen har pratat om en utredning i tre års tid nu. Jag hoppas att regeringen denna gång nu lyssnar på utskottet och riksdagen efter våra gemensamma och tydliga ansträngningar från utskottets sida under tre års tid. Regeringen borde ju lyssna på riksdagen, så jag hoppas att utredningen nu kommer till stånd.

Våra skäl till att vilja ha utredningen är olika – det är sant. Ett av skälen – det viktigaste skälet – för Folkpartiets del är att den verklighet och den exportpolitik som vi har i dag i praktiken inte stämmer överens med lagstiftningen. Man måste ha en lag som stämmer överens med verkligheten. Det finns också ytterligare skäl för Folkpartiet, och det är givetvis att vi ser att Sveriges säkerhet långsiktigt främjas av att vi samarbetar med EU och USA inom Nato. Det är det mest stabila sättet för svensk säkerhet.

Prot. 2002/03:108

21 maj

*Exportkontrollpolitiken
och exporten av
krigsmateriel år 2002*

Anf. 11 CARINA HÄGG (s) replik:

Herr talman! Det är svårt att tala om verkligheten, för man ser ofta olika verkligheter. Folkpartiet och Cecilia Wigström såg det som angeläget att följa med Bushalliansen ned till Irak och ta med sig vapen. Vi såg en helt annan verklighet, och den har visat sig hålla. Vi ville följa FN:s säkerhetsråd och vi ville stå på folkrättslig grund. Det var inte den verklighet som Cecilia Wigström då uppfattade, men jag hoppas att det är en ståndpunkt som Folkpartiet ansluter sig till i dag.

När det gäller korruptionen kan jag bara konstatera att det är en fortsatt viktig fråga både för mig och för riksdagen – det utgår jag ifrån – och även för regeringen. Jag hoppas att det också är den typen av frågor som man framöver har möjlighet att jobba brett med, tillsammans med många andra parter, för att komma till rätta med. Då handlar det inte bara om enskilda stater utan också om näringslivet. Det är ju en kugge i detta. Om man kan få den pressen och samstämmigheten och på andra sätt kan mota konflikter så tror jag att det kan vara bra.

Var kommer pengarna ifrån? Vem mutar vem? Det är viktigt att man kan klargöra kopplingarna på det sätt som man visade i den så kallade diamantrapporten. Det var kopplingar även mellan politiker och krigsindustri, vapenhandlare och diamantgruvor i konflikterna i Angola, Sierra Leone och så vidare. Jag tror att den rapporten var oerhört viktigt för att lyfta fram frågan och våga se kopplingarna. Det finns alltså många nivåer att jobba med säkerhetspolitik på i dagens samhälle.

Anf. 12 CECILIA WIGSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Carina Hägg ber mig att prata om verkligheten, och sedan tar hon själv upp Irak som ett exempel. Jag får väl säga samma sak till Carina Hägg som Carina Hägg sade till Lars Ångström: Låt oss prata om det vi ska debattera i dag, nämligen krigsmaterielexporten! Vi debatterar inte Irakfrågan.

Den verklighet som finns i dag när det gäller just krigsmaterielexporten är att Sverige har ingått ett ramavtal med Frankrike, Italien, Storbritannien, Spanien och Tyskland för att omstrukturera hela den europeiska försvarsindustrin. Det är verkligheten, medan vi på papperet och i våra riktlinjer säger att de nordiska länderna och de neutrala länderna är de mest lämpliga länderna att samarbeta med på det här området. Det är tydlig skillnad mellan verkligheten som den ser ut i dag och den lagstiftning som vi har i dag. Det måste vi komma till rätta med, och inte prata om Irakfrågan.

Anf. 13 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik:

Herr talman! Jag håller med om mycket av det som Cecilia Wigström och Folkpartiet anförde. Uppenbarligen är det ett ömsesidigt medhållande på många punkter.

Speciellt intressant är det när Wigström tar upp oberoendet. För Cecilia Wigström innebär det inget problem eftersom Folkpartiet ser positivt på alliansmedverkan. För mig utgör det inte heller något problem eftersom jag är negativ och kritiserar det. Men det är helt riktigt att hos dem som inte kritiserar det, men som talar om det, finns det ett hyckleri och en dubbelmoral som måste innebära problem. Detta kom allra tydligast till uttryck när vi diskuterade krigsmaterielexport till USA under

Irakkriget. Då sades det svart på vitt från Försvarsdepartementet: Vi kan inte stoppa exporten därför att vi är så beroende av amerikansk teknologi för JAS-planet till exempel att det skulle innebära en katastrof för Sverige. Då medgav man det. Man hade svängt 180 grader.

Jag undrar om Cecilia Wigström håller med mig om att det är hyckleri när Sverige försöker sälja JAS till Sydafrika just med argumentet att vara oberoende från USA. Nu, något år senare, visar det sig ju att Sydafrika precis som Sverige är fullständigt beroende av USA. Det är ett hyckleri i försöken att sälja JAS när man använder argument om oberoende.

Anf. 14 CECILIA WIGSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Jag håller med Lars Ångström om att det finns en dubbelmoral här, och det är den som jag har försökt ta upp i debatten. Lars Ångström och jag har olika uppfattningar om huruvida det är bra att vara beroende av de europeiska länder som Sverige samarbetar med inom EU. Jag tycker att det är något som är bra. Sverige har en gemenskap med de europeiska länderna och med USA som är positiv.

Jag ser hyckleriet, fast jag inte är överens med Lars Ångström om alliansfriheten. Men när det gäller just JAS-planen och det flygsystem som Sverige har sålt till Sydafrika kan jag inte uttala mig om de argument som användes för försäljningen. Det enda jag vet är att jag tycker att det är upp till varje land att självt avgöra om man ska köpa in vapensystem eller inte. Vi får respektera det sydafrikanska parlamentet. Parlamentet är folkvalt i Sydafrika, och man valde att köpa in JAS-planen. Det är min utgångspunkt.

Anf. 15 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik:

Herr talman! Om vi tar det bara rent generellt: Är det inte ett hyckleri att försöka sälja svensk krigsmateriel med argumentet att vara oberoende? Har vi en samsyn på att det är ett hycklande argument? Det måste vara andra argument som i så fall används.

Anf. 16 CECILIA WIGSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Så här på rak arm måste jag nog hålla med Lars Ångström. När vi var neutrala behövde vi vara oberoende även vad gäller vår vapenproduktion. Men nu när vi har alliansfrihet som säkerhetspolitisk doktrin i stället tycker jag att det låter som ett konstigt argument.

Anf. 17 LOTTA N HEDSTRÖM (mp):

Herr talman! Det här betänkandet handlar om väldigt stora värden. Det är 3,4 miljarder i leveranser och upp till dryga 9 miljarder i fakturerade belopp. Då gäller det att ha rena fingrar och rent samvete.

Vi avstod från medverkan i den kommande propositionen om global utveckling som presenteras i morgon bland annat därför att vapenexportpolitiken inte tilläts ingå i de politikområden som, med de nya intentioner som Globkompropositionen har, ska ge en sammanhållen utvecklingspolitik för Sverige, i vårt land, i biståndsländerna och när det gäller hela vår utrikespolitik som avhandlas där.

Vi gröna vill framhålla vårt lands stora uppgift som *trendsetter* och stilbildare på vapenexportkontrollområdet. Vi menar att vi faktiskt har

kommit en bra bit på väg. EU är också på gång att skapa en institutionalisering och en gemensam regelkod. Men att i dag ansluta sig till den, som Moderaterna vill, tror vi skulle vara kontraproduktivt och tvinga oss på reträtt. Det skulle troligen ge ett svagare krav på öppenhet och redovisning.

Nej, vi tycker att det är bra att kunna gå före och leda utvecklingen. Världen behöver helt enkelt mindre vapen och mindre våld, inte mer. Startpunkten på den utvecklingen är att kartlägga hur det ser ut och därmed kunna utmana alla de mörka krafter i världen som blir rika på vapen. Vi måste få bort smusslande och mörkningar. Det gäller att få bort all illegal handel genom att på sikt veta exakt hur många vapen som finns i omlopp och vilka de är.

I utskottets betänkande viftar man tyvärr bort problemet med lätta vapen på ett rätt oinitierat sätt. Man säger att den svenska statistiken inte har någon volym för det. Vi menar att det inte är ett tillräckligt skäl.

Herr talman! Jag vill poängtera vår stora stilbildande roll i världen. Genom att även markera de lätta vapens betydelse i sådana här redogörelser från regeringen kan vi bana väg för en mycket bättre och starkare internationell kontroll. I Angola och Kongo till exempel är ju problemet att det är handeldvapnen i var mans och till och med vart barns hand som är en av de stora drivkrafterna för att storkriget där kan pågå. I Irak blomstrar ju nu efter kriget en öppen och illegal handel med kalasjnikovs och allsköns ospecifika puffror.

Miljöpartiet ska be att få återkomma i det här stycket. Därför har vi inget yrkande nu, utan nöjer oss i år med att avisera en viktig och hittills försummad diskussion om lätta vapen.

Herr talman! Likaså har vi i betänkandet reserverat oss till förmån för en vidgning av redovisningen med avseende på krigsmaterielimporten. Det skulle Sverige behöva för redovisning i kommande skrivelser. Men för tids vinnande vill jag meddela att vi självfallet står bakom reservationen men inte avser att yrka bifall till den i dag.

Dessutom har vi två andra reservationer som syftar till att inskräpa vikten av att följa de regler som vi har samt att ytterligare putsa på viktiga detaljer i framställningen. Det gäller till exempel begreppet följdleveranser. Det har varit en visa i många år. Kritiken från de organisationer och de människor som lyckligtvis håller ett vakande öga på denna vårt lands pinsammaste hantering har varit stark. Den riktar sig mot att Sverige tar sig friheten att bakom täckmanteln av följdleveranser faktiskt skicka vapen till krigförande länder. I Östtimor hade indoneserna, som slaktade opposition och autonomisträvanden där, svenska vapen i händerna. Vi har också sett dem på Balkan. I ett historiskt orättfärdigt och folkrättsvidrigt krig har vi också tvingats åse att Sverige inte bums drog åt vapenflödet till krigförande parter, nämligen till USA och Storbritannien när de angrep Irak.

Vi har mycket tydliga och restriktiva regler, men regeln om nationens egna försvarspolitiska intressen har uppenbarligen den största vikten av dem alla. Med den motiveringen samt med den långsökta och krystade motiveringen att vi inte ska förneka fattiga länder rätten att bygga ett eget försvar har också ministrarna Jan O Karlsson och Göran Persson lyckats motivera det i dag så aktiva arbetet med att förmå till exempel Sydafrika att köpa JAS-plan i stället för att satsa på hiv/aids- eller fattigdomsbe-

kämpning. Det här har flera talare berört tidigare, och det hör verkligen hemma här, Carina Hägg. Det här är viktigt politik när man diskuterar vapenexport i Sverige.

Här, herr talman, tycker vi i Miljöpartiet att den största skamfläcken i vårt lands samlade politik ligger. Det här vill vi i Miljöpartiet inte veta av. Vi tycker att det tydligt ska framgå i de kommande rapporterna vad som är huvudleveranser och vad som är följdleveranser och på vilka restriktiva grunder som följdleveranser med förnyade tillstånd ska kunna sändas. Det ska avse både rent krigsmateriel och sådant som kallas för övrigt materiel, och reglerna ska följas.

Herr talman! Därför yrkar vi bifall till reservation 1 och 2.

Anf. 18 PETER PEDERSEN (v):

Herr talman! Ärade ledamöter! Även jag sitter, liksom Lars Ångström, i Exportkontrollrådet som har att bedöma och tolka gällande lagstiftning, regelverk och riktlinjer när det gäller svensk krigsmaterielexport. Dessutom råkar jag bo en mil söder om Karlskoga som ju är en känd ort när det gäller tillverkning av olika vapensystem. Jag kommer inte att hålla mitt anförande för att göra mig populär i alla kretsar.

Det här är en mycket komplicerad och svår fråga. Jag tycker att argumentationen här, och ofta när vi diskuterar de här frågorna i Exportkontrollrådet, visar att det finns en tydlig skiljelinje i svensk politik. Jag tycker att det kan vara på sin plats att påminna om att vi faktiskt har en förbudslag när det gäller export av krigsmateriel. Man kan alltså säga att det är ett dispensförfarande vi har. Det kan finnas viktiga skäl för att vi ibland frångår lagstiftning och riktlinjer och tillåter vapenexport eller krigsmaterielexport. Det verkar dock vara så att vissa partiets företrädare hittar alla möjliga argument för varför man inte ska tillämpa detta. Utgångspunkten är hela tiden att det av försvarspolitiska och säkerhetspolitiska skäl är mycket viktigt för svenskt försvar och svensk försvarsindustri, som för övrigt inte är svensk längre som vi hörde tidigare, att vi tillåter vapenexport. Därmed blir den här förbudslagen ett såll som inte kan tillämpas på det sätt som jag tror att lagstiftarna tänkte sig från början. Det verkar i alla fall inte vara meningen om man läser lagstiftningstexten.

I § 1 i lagen står det: ”Tillstånd enligt denna lag får lämnas endast om det finns säkerhets- och försvarspolitiska skäl för det och det inte strider mot Sveriges utrikespolitik.”

I de gällande riktlinjerna avseende krigsmaterielexporten står följande: Tillstånd till utförsel av krigsmateriel eller till annan samverkan med något land avseende krigsmateriel bör medges endast om sådan utförsel eller samverkan bedöms erforderlig för att tillgodose det svenska försvarets behov av materiel eller kunnande eller i övrigt är säkerhetspolitiskt önskvärt samt inte står i strid med principerna och målet för Sveriges utrikespolitik.

Till detta kommer att riktlinjerna klargör att export av krigsmateriel ej bör beviljas till stat som befinner sig i väpnad konflikt med annan stat. Dessutom bör meddelat tillstånd kunna återkallas om den mottagande staten kommer i väpnad konflikt med annan stat.

Prot. 2002/03:108
21 maj

*Exportkontrollpolitiken
och exporten av
krigsmateriel år 2002*

Det är alltså undantagsvis man ska låta bli att återkalla detta, och då ska det också vara förenligt med reglerna för folkrätt och principerna för vår svenska utrikespolitik.

När det gäller följdleveranser, som flera talare har tagit upp, och utförsel till samarbetsländer finns det också tydliga riktlinjer för hur det ska gå till. Man ska i princip fullfölja följdleveranser om inte så kallade ovillkorliga hinder för krigsmaterielexport uppstår.

Herr talman! Det här är något komplicerat. Jag försöker köra lite folkbildning så även de som inte sitter i Exportkontrollrådet ska få lite insyn i denna komplicerade lagstiftning. Det finns tre ovillkorliga hinder då man absolut inte får exportera vapen eller krigsmateriel. Det är om det strider mot internationell överenskommelse som Sverige har biträtt. Det kan vara någon typ av konvention eller avtal. Det får inte strida mot beslut i FN:s säkerhetsråd liksom inte heller mot de regler som gäller enligt folkrätten när det gäller export från neutral stat under krig.

Man kan i det här sammanhanget konstatera att Sverige har antagit en ny säkerhetspolitisk doktrin, där neutralitetstanken tonas ned betydligt jämfört med tidigare. Tidigare hade vi en militär alliansfrihet syftande till neutralitet i krig. Nu har detta tonats ned så att vi tittar på neutraliteten i backspegeln, och det framhålls att neutraliteten har tjänat oss väl.

Konsekvenserna av detta framgår av en kort återblick på Irakkriget. USA och dess allierade gick till ett anfällskrig i Irak. Vi kan ha olika synpunkter på det, men vi kan i varje fall konstatera att det inte hade något stöd i FN-stadgan. Många länder, även Sverige, tog avstånd från det här tillvägagångssättet.

Man skulle kunna tänka sig att Sverige enligt den gamla ordningen skulle ha kunnat förklara sig neutralt i kriget. Därmed skulle det ha kunnat inträda ett ovillkorligt hinder, som hade gjort att man inte hade rätt att exportera vapen till de krigförande länderna. Det skedde dock inte. Regeringen förklarade sig inte neutral.

Frågan är då: Vad är Sverige? Är vårt land allierat med de länder som uppenbart bryter mot folkrätten och FN-stadgan och bedriver angrepps-krig? Det borde vi ju inte vara. Är vi då neutrala? Nej, vi har inte förklarat oss neutrala i kriget. Det känns som om vi befinner oss i något slags väldigt olyckligt ingenmansland.

Frågan är om vapenexportreglerna kunde vara en av orsakerna till att Sverige inte förklarade sig neutralt. Då hade man nämligen fått avbryta alla leveranser av vapen till krigförande länder. Det kan finnas en viss misstanke om att så är fallet.

Vänsterpartiet menar att alla länder har att följa FN-stadgan och respektera gällande folkrätt. Det håller då inte att, som vissa partier, till exempel Folkpartiet, gör, i olika sammanhang börja prata om att det behövs en ny folkrätt. Det finns personer som tycker att vi behöver ha en ny straffrätt i Sverige för att kunna åtgärda vissa brott, men så länge vi har en viss straffrätt har vi att följa den. Vi kan när vi tolkar den inte ha synpunkter som innebär att vi struntar i den straffrätt som vi har till dess att vi får en annan lagstiftning. Då lever vi i ett laglöst land.

Vi tycker inte att någon stat, inte heller USA, Storbritannien eller Danmark, har tillåtelse att sätta sig över gällande folkrätt. Om någon stat gör det måste det få framtida konsekvenser, även vad gäller krigsmaterielexporten. Därför vill vi att den gällande lagstiftningen och riktlinjerna

för krigsmaterielexport ses över, förtydligas och skärps. Det borde vara en självklarhet att länder som begår omfattande och grova kränkningar mot sin egen befolkning, alltså kränker de mänskliga rättigheterna, aldrig ska kunna motta något slags krigsmateriel från Sverige.

Det står i riktlinjerna att man ska *väga in* respekt för mänskliga rättigheter. Att saker och ting ska vägas in är något vagt uttryckt. Jag kan de facto hålla med Lars Ångström om att vi alltför ofta i våra bedömningar kan vara överens om att ett visst land inte är demokratiskt. Det bryter mot mänskliga fri- och rättigheter, förtrycker kvinnor och så vidare. Detta kan vi vara helt överens om, men ändå kommer vi fram till helt olika ståndpunkter, där en ganska tydlig majoritet i Exportkontrollrådet föreslår att vi ska godkänna vapenexport, medan Miljöpartiet och Vänsterpartiet ofta menar att vi inte ska tillåta vapenexport.

Det är något konstigt i systemet om vi kan göra samma bedömning av landet i fråga och följa samma lagar och riktlinjer men ändå komma fram till helt olika resultat. Det krävs därför en översyn. Vi menar att det är viktigt att krav på respekt för de mänskliga rättigheterna ska vara en överordnad princip vid bedömningen. Därför bör regelverket och riktlinjerna förtydligas så att det klart framgår att länder som ägnar sig åt omfattande kränkningar av mänskliga rättigheter aldrig godtas som mottagare av något slag av svensk krigsmateriel.

Vi bör härvidlag kunna få hjälp från Utrikesdepartementet, Sida, Röda Korset, Amnesty International, Läkare utan gränser och så vidare när vi bedömer vilka länder som är olämpliga.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag säga att alla berörda parter, även försvarsindustrin, skulle må bra av att vi hade en maximal tydlighet och förutsägbarhet i regelverket och riktlinjerna rörande krigsmaterielexporten. Detta skulle i hög grad uppnås om krav på respekt för de mänskliga rättigheterna och på demokrati i mottagarländerna ställs upp, till exempel genom införande av ett demokratikriterium, och görs till överordnade villkor. Det är helt nödvändigt och önskvärt för en översyn av regelverket, och i det sammanhanget måste också följdleveransbegreppet och dess tolkning klargöras.

Herr talman! Jag står självfallet bakom samtliga reservationer som Vänsterpartiet stöder i betänkandet, men för tids vinnande nöjer jag mig med att yrka bifall till reservation 1 under punkten 2, som handlar om brott mot mänskliga rättigheter.

Anf. 19 CECILIA WIGSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag vill bara göra ett förtydligande. Peter Pedersen hävdar att Folkpartiet vill ha ett laglöst samhälle och en laglös internationell värld. Det vill vi definitivt inte. Vi vill att folkrätten ska finnas kvar och vara styrande för mellanhavanden mellan stater. Det leder till en fredligare värld.

Men det finns ett problem med folkrätten i dag, och det är att den skyddar enbart stater. Se till exempel på folkmordet i Mellansjöregionen i Afrika, det vill säga i Burundi och Rwanda! När det gäller folkmord som begås av diktatorer mot det egna folket ger folkrätten inget stöd för att andra länder ska kunna gå in och hjälpa människor. Människor som mördas av de egna länderna får inte det stöd som de behöver i folkrätten i dag.

Vi vill värna om mänskliga rättigheter. Människor måste få ett skydd oavsett om de lever i en diktatur eller i en demokrati, och en sådan rättighet måste vi få in i folkrätten. Därför vill jag att folkrätten förändras.

Anf. 20 PETER PEDERSEN (v):

Herr talman! Cecilia Wigström tar upp problemet att folkrätten enbart skyddar stater. Det är inte något nytt fenomen, som bara gäller för just den här konflikten, utan så har det alltid varit. Man måste då fråga sig om man inte ska jobba med detta på det traditionella sättet. Om man tycker att en viss folkrätt, straffrätt eller civilrätt är uddlös ska man väl verka för att den ska förändras i någon riktning. Så länge man har en viss lagstiftning kan inte vissa länder och presidenter sätta sig över den folkrätt som finns, även om de är ivrigt påhejade i Sveriges riksdag av Folkpartiet, som dessutom vill stimulera ökat samarbete med de länder som uppenbart kränker de här rättigheterna. Att jag säger detta innebär inte att jag accepterar att man kränker mänskliga rättigheter.

Frågan är vilken metod man ska använda för att få till stånd ökad demokrati. I det sammanhanget får vi återgå till problemet med svensk krigsmaterielexport. Vi skulle kanske kunna föregå med gott exempel och inte hyckla genom att säga att vi inte tillåter export av vapen till länder som uppenbart kränker mänskliga rättigheter.

Så här tillämpar vi för det mesta inte lagstiftning i Sverige. Är det en rimlig tolkning att vi i olika sammanhang ska värna mänskliga rättigheter i olika länder men alltid ska hänvisa till svensk säkerhets- och försvarspolitik och till svensk försvarsindustri, som inte längre är svensk, och trots allt bevilja utförsel av vapen och krigsmateriel till de här länderna?

Jag tycker att detta är höjden av hyckleri. Jag tycker att Folkpartiet bidrar till detta hyckleri genom att hela tiden anpassa argumenten i backspiegeln i stället för att verka för en förändring av lagstiftningen, så som vi brukar göra i den här kammaren. Först ändrar vi på lagen och tillämpar sedan den nya lagen. Vi kan inte tillämpa en rätt som inte finns.

Anf. 21 CECILIA WIGSTRÖM (fp):

Herr talman! Folkpartiet är verkligen inte hycklande. Jag tycker att det av debatten mycket tydligt och klart har framkommit att vi vill att den svenska krigsmaterielexportlagen ska ses över så att den bättre stämmer överens med den praxis som i dag finns.

Det stämmer, som Peter Pedersen påpekade, att det förhållandet att folkrätten inte värnar mänskliga rättigheter inte är ett nytt fenomen. Det är ett gammalt problem, men det är först nu som det kommit upp på dagordningen i diskussionerna i säkerhetsrådet. Det är viktigt att vi tar tillfället att nu när det är aktuellt försöka arbeta för en förändrad folkrätt, där människorna sätts i centrum.

Folkpartiet anser att det som hände i Irak inte var folkrättsstridigt. Detsamma tyckte ett trettiotal länder – Danmark, Storbritannien, Spanien med flera – som ställde sig bakom det som USA gjorde. Jag vill förstås göra det förtydligandet att Folkpartiet inte anser att det som hände var helt folkrättsligt klart och korrekt – absolut inte – men att det var tveksamt. Vissa hävdar att en mängd andra FN-resolutioner som tagits tidigare kan anföras som folkrättsligt stöd för det som hände i Irak.

Det viktigaste som jag vill poängtera är att det inte stämmer att vi, som Peter Pedersen säger, vill ha ett rättslöst samhälle. Vi ska ha ett samhälle där människors rättigheter sätts i fokus och en förändrad folk-rätt, där diktaturer som Miloševićs i Serbien inte ska kunna utrota människor.

Anf. 22 PETER PEDERSEN (v):

Herr talman! Jag kan konstatera att det finns en förskräcklig massa länder med förskräckliga regimer runtom i världen där dagligen mänskliga rättigheter förtrycks, där kvinnor slås, barn misshandlas och så vidare, men man ser varken USA eller Folkpartiet på barrikaderna för att man ska göra någon förändring, till exempel att på olika sätt med demokratiska principer se till att man får stöd för en demokratisk rörelse i olika länder.

Vi återgår till den svenska lagstiftningen. Vi får ju ett indirekt stöd för Vänsterpartiets och Miljöpartiets ståndpunkt från Folkpartiet, fast vi har olika mål. Vänsterpartiet och Miljöpartiet vill ju ha ett förtydligande av gällande lag och regelverk och skärpa lagstiftningen, medan Folkpartiet vill luckra upp det hela i stället. Man säger att man vill ha en lag som följer praxis. Därmed får vi ett erkännande av att vi med nuvarande lagstiftning har en slapp hållning. Vi följer inte den lag som finns, utan vi beviljar utförseltillstånd som är mycket tveksamma om vi bokstav för bokstav skulle följa det som står i lagen och i riktlinjerna. Jag tackar för det erkännandet åtminstone: Folkpartiet erkänner att nuvarande lagstiftning inte följs som praxis, utan vi har en mycket mer liberal hållning – det kanske är därför Folkpartiet tycker att det är acceptabelt. Vi kan tycka att frihet är bra, men inte när det gäller vapenexport till länder som kränker mänskliga rättigheter och uppenbart bryter mot demokratiska spelregler. Där finns ett stort mått av hyckleri. Man pratar med olika tungor beroende på vilken församling man finns i eller vilken sakfråga man diskuterar.

Brott mot mänskliga rättigheter är alltid förskräckliga. Oavsett om vi pratar om det i kulturtermer, i utrikespolitiska betänkanden eller i samband med krigsmaterielexport så är det fullständigt oacceptabelt, och därför borde det vara ett ovillkorligt hinder att exportera till den typen av länder. Det hindret föreligger inte just nu, och det vill vi att det ska göra.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 11 §.)

7 § Verksamheten inom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) under andra halvåret 2001 och under 2002

Föredrogs

utrikesutskottets betänkande 2002/03:UU7

Verksamheten inom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) under andra halvåret 2001 och under 2002 (skr. 2002/03:82).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 11 §.)

Prot. 2002/03:108
21 maj

*Exportkontrollpolitiken
och exporten av
krigsmateriel år 2002*

Föredrogs
utrikesutskottets betänkande 2002/03:UU11
Verksamheten inom Europarådet andra halvåret 2001 och under år 2002
(skr. 2002/03:81, redog. 2001/02:ER1 och redog. 2002/03:ER1).

Anf. 23 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! 1989, då kommunismen hade kört sig själv i botten och Europa klart såg hur denna regim hade trampat sina medborgare under sina – om jag får uttrycka det så – politiska fötter och då Sovjetunionen inte längre höll utan brast och de olika delstaterna fick möjlighet att själva försöka skapa en framtid, sökte ett antal stater också medlemskap i Europarådet för mänskliga rättigheter med den tillhörande Europadomstolen. Detta ledde till att i början av 90-talet och under hela 90-talet fick människorna i de tidigare kommunistländerna möjlighet att lyfta fram sina problem med mänskliga rättigheter.

Det innebar att väldigt många människor kom med ansökningar till Europadomstolen för mänskliga rättigheter för att få pröva sin situation, en möjlighet som de aldrig någonsin hade haft tidigare, det vill säga att få sin sak personligt prövad och kanske få framförd kritik mot sin egen regering och sin egen regim.

Detta har lett till ett alldeles enormt arbete på Europadomstolen för mänskliga rättigheter. 2002 hade man ungefär 30 000 oavgjorda enskilda mål, där man så att säga skulle pröva regeringarnas hållning när det gäller mänskliga rättigheter. Under åren 2001 och 2002 mottog domstolen 60 000 olika ärenden.

Detta är viktigt inte enbart för dem som har skickat in sina ärenden till domstolen för att få dem prövade. I den mån som regeringarna tar åt sig av den här kritiken – det vet vi att de gör, eftersom Europadomstolen och Europarådet är prestigefyllda institutioner och man vill leva upp till deras krav på mänskliga rättigheter – berör detta betydligt fler människor än dem som låter pröva sina ärenden. Det är en viktig process i förhållandet till de nya medlemsländerna i EU och dem som ligger en bit bortom detta att den här processen fungerar.

De flesta klagomålen kommer från Turkiet, Ryssland, Polen, Ukraina och Rumänien. Kristdemokraterna har därför lagt fram en motion där vi säger att vi måste avsätta bättre resurser för Europadomstolen så att man kan få bort de här ärendebalanserna och hinna och orka med. Man måste få resurser för att behandla alla de olika ärendena.

Regeringen har gjort en hel del på det här området, och utskottets majoritet uttrycker vad regeringen har gjort och regeringens ståndpunkt i den här frågan. Det är ju alla regeringar tillsammans i över 44 länder som ska tillföra resurser till den här verksamheten. Utskottets majoritet ger uttryck för att man delar Kristdemokraternas hållning i den här frågan, och därför har vi inte gjort någon reservation. Jag har heller inget yrkande, utan jag ville bara ge uttryck för detta. Jag är glad för att utskottets majoritet har ställt sig så positiv till den här begäran.

Anf. 24 BIRGITTA AHLQVIST (s):

Herr talman! Först av allt vill jag yrka bifall till utrikesutskottets förslag angående betänkande UU11, som handlar om Europarådets verksamhet andra halvåret 2001 och hela 2002. Som vi har hört behandlas också två motioner i det här betänkandet. Den ena handlar om Europadomstolen och den andra om människohandel och diskriminering på grund av sexuell läggning.

Den 5 maj 1949 undertecknades Europarådets stadga av tio länder. Sverige var ett av de här tio länderna. Syftet var försoning och fredligt samarbete mellan demokratiska stater med respekt för mänskliga rättigheter. Vi kan konstatera att även i dag, 54 år senare, har Europarådet en central uppgift när det gäller att främja respekten för de mänskliga rättigheterna, demokrati och rättsstatens principer. I dag är 45 länder medlemmar i Europarådet, och dessa länder spelar en viktig roll för den fredliga utvecklingen i världen.

Liksom andra internationella organisationer påverkas Europarådet av det som händer ute i världen och måste naturligtvis utvecklas och anpassas utifrån det.

Mycket kort, eftersom tiden är knapp på grund av den kommande ajourneringen, vill jag säga att Europarådets betydelse för de mänskliga rättigheterna är mycket stor. Därmed är det också viktigt att Europadomstolens arbete fungerar tillfredsställande. Precis som vi har hört har det inte alltid skett, och därför är det viktigt att man satsar både på omstrukturering av arbetet och på resurser i form av pengar. Regeringen har gjort ett mycket aktivt arbete på detta område, och vi hoppas att det ska pågå även fortsättningsvis.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 11 §.)

9 § Åtagande att tillämpa avtal om rättslig ställning för Västeuropeiska unionen, dess nationella representanter och internationella tjänstemän

Föredrogs

utrikesutskottets betänkande 2002/03:UU13

Åtagande att tillämpa avtal om rättslig ställning för Västeuropeiska unionen, dess nationella representanter och internationella tjänstemän (prop. 2002/03:88).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 11 §.)

Prot. 2002/03:108
21 maj

*Verksamheten inom
Europarådet
andra halvåret 2001
och under år 2002*

10 § Vissa socialförsäkringsfrågor

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande 2002/03:SfU9
Vissa socialförsäkringsfrågor (prop. 2002/03:61).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 11 §.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 10.39 på förslag av förste vice talmannen att
ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

11 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens samman- träde

UU9 Exportkontrollpolitiken och exporten av krigsmateriel år 2002

Punkt 2 (Brott mot de mänskliga rättigheterna)

1. utskottet

2. res. 1 (v, mp)

Votering:

255 för utskottet

39 för res. 1

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 123 s, 46 m, 36 fp, 30 kd, 1 v, 19 c

För res. 1: 24 v, 15 mp

Frånvarande: 21 s, 9 m, 12 fp, 3 kd, 5 v, 3 c, 2 mp

Kjell-Erik Karlsson (v) anmälde att han avsett att rösta nej men marke-
rats ha röstat ja.

Punkt 5 (Följdleveranser)

1. utskottet

2. res. 2 (v, mp)

Votering:

254 för utskottet

40 för res. 2

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 123 s, 46 m, 36 fp, 30 kd, 19 c

För res. 2: 25 v, 15 mp

Frånvarande: 21 s, 9 m, 12 fp, 3 kd, 5 v, 3 c, 2 mp

Prot. 2002/03:108

21 maj

Punkt 10 (EU:s uppförandekod och internationellt samarbete)

1. utskottet

2. res. 5 (m)

Votering:

247 för utskottet

46 för res. 5

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 123 s, 35 fp, 30 kd, 25 v, 19 c, 15 mp

För res. 5: 46 m

Frånvarande: 21 s, 9 m, 13 fp, 3 kd, 5 v, 3 c, 2 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU7 Verksamheten inom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) under andra halvåret 2001 och under 2002

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU11 Verksamheten inom Europarådet andra halvåret 2001 och under år 2002

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU13 Åtagande att tillämpa avtal om rättslig ställning för Västeuropeiska unionen, dess nationella representanter och internationella tjänstemän

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU9 Vissa socialförsäkringsfrågor

Kammaren biföll utskottets förslag.

12 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Propositioner

2002/03:92 Likvidation av Konungariket Sveriges stadshypotekskassa m.m.

2002/03:107 Säkerställda obligationer

Näringsutskottets betänkande

2002/03:NU10 Vissa konkurrenspolitiska frågor

Konstitutionsutskottets betänkanden
2002/03:KU33 Digitala TV-sändningar
2002/03:KU34 Riksrevisionens föreskriftsrätt m.m.

Försvarsutskottets betänkande
2002/03:FöU5 Vissa frågor om Försvarsmaktens organisation och verksamhet

13 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 21 maj

2002/03:971 av *Jakob Forssmed* (kd) till justitieminister Thomas Bodström

Fasces i polisemblemet

2002/03:972 av *Fredrik Olovsson* (s) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist

Avelsvärdering av hingstar

2002/03:973 av *Birgitta Ohlsson* (fp) till utrikesminister Anna Lindh

Brott mot mänskliga rättigheter i Burkina Faso

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 27 maj.

14 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 14 maj

2002/03:884 av *Lars U Granberg* (s) till statsrådet Hans Karlsson

Friskintyg vid nyanställning

den 21 maj

2002/03:897 av *Bengt-Anders Johansson* (m) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist

Förvaltning och skötsel av fiskevårdsområden

2002/03:910 av *Jakob Forssmed* (kd) till utbildningsminister Thomas Östros

Sexuella trakasserier i högskolan

2002/03:911 av *Kenneth Johansson* (c) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
 Dvärgbandmasken
2002/03:912 av *Carl-Axel Johansson* (m) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
 Ersättning till torskfiskarna
2002/03:913 av *Jakob Forssmed* (kd) till miljöminister Lena Sommestad
 Ozonets hälsokonsekvenser
2002/03:914 av *Maria Larsson* (kd) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
 Finansiering av LSS-kostnader
2002/03:915 av *Susanne Eberstein* (s) till statsrådet Berit Andnor
 Textremsor för synskadade
2002/03:916 av *Carina Hägg* (s) till utbildningsminister Thomas Östros
 Fristående skolor på konfessionell grund
2002/03:918 av *Gunilla Tjernberg* (kd) till kulturminister Marita Ulvskog
 Bibelöversättning för döva
2002/03:919 av *Henrik Westman* (m) till försvarsminister Leni Björklund
 Tjurkö
2002/03:920 av *Siv Holma* (v) till statsrådet Hans Karlsson
 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder
2002/03:922 av *Lennart Fremling* (fp) till statsrådet Ulrica Messing
 SJ:s biljetthantering och biljettsystem
2002/03:923 av *Rolf Gunnarsson* (m) till statsrådet Ulrica Messing
 Nationellt kommunikationssystem
2002/03:924 av *Ingegerd Saarinen* (mp) till näringsminister Leif Pagrotsky
 Handlingsplan för regelförenklingsarbetet
2002/03:925 av *Ingegerd Saarinen* (mp) till näringsminister Leif Pagrotsky
 Regeländringar för småföretagens skull
2002/03:927 av *Tomas Högström* (m) till utbildningsminister Thomas Östros
 Möjligheterna att starta friskolor
2002/03:928 av *Carl-Axel Johansson* (m) till statsrådet Ulrica Messing
 Utbyggnad av E 6
2002/03:929 av *Anna Grönlund* (fp) till näringsminister Leif Pagrotsky
 Turismen i norra Sverige
2002/03:930 av *Maria Öberg* (s) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
 Statliga bolags hemsidor
2002/03:931 av *Maria Öberg* (s) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
 Skyddsjakt beträffande älg
2002/03:932 av *Anita Sidén* (m) till justitieminister Thomas Bodström
 Fentanyl

Prot. 2002/03:108
 21 maj

2002/03:933 av *Elizabeth Nyström* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Skydd för den sexuella integriteten
2002/03:935 av *Maria Hassan* (s) till utbildningsminister Thomas Östros
Andelen kvinnliga professorer
2002/03:936 av *Carl-Axel Roslund* (m) till försvarsminister Leni Björklund
Civil meritvärdering
2002/03:937 av *Berit Jóhannesson* (v) till försvarsminister Leni Björklund
Sexuella trakasserier inom Försvarsmakten
2002/03:940 av *Göran Norlander* (s) till statsrådet Ulrica Messing
Skogsvårdslag
2002/03:941 av *Britt-Marie Danestig* (v) till statsminister Göran Persson
Forskningsministerns övergripande ansvar
2002/03:945 av *Marie Wahlgren* (fp) till kulturminister Marita Ulvskog
Kulturanslag till Skåne
2002/03:946 av *Marie Engström* (v) till näringsminister Leif Pagrotsky
Arvoden
2002/03:947 av *Britt-Marie Danestig* (v) till statsrådet Mona Sahlin
Utsatta flickor i fristående muslimska skolor
2002/03:948 av *Tasso Stafilidis* (v) till justitieminister Thomas Bodström
Hot mot liv och hälsa vid utvisning
2002/03:949 av *Cecilia Widegren* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Ökade vardagsbrott
2002/03:950 av *Johan Linander* (c) till statsrådet Berit Andnor
Sveriges åtgärder för att uppfylla den nordiska språkkonventionen
2002/03:953 av *Erling Wälivaara* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Projektering av Norrbotniabanan
2002/03:954 av *Cecilia Widegren* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Olika villkor för vägar och järnvägar
2002/03:955 av *Annelie Enochson* (kd) till justitieminister Thomas Bodström
Kamphundar och lagen
2002/03:956 av *Ulrik Lindgren* (kd) till statsrådet Hans Karlsson
Stimulans till arbete
2002/03:960 av *Erling Wälivaara* (kd) till utbildningsminister Thomas Östros
Framtiden för *science centers*

Svar på fråga 884 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 20 maj.

Övriga svar redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 27 maj.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdets början till ajourneringen
kl. 10.39 och
av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Ledighet.....	1
3 § Meddelande om särskilt anordnad debatt.....	1
4 § Förnyad bordläggning.....	1
5 § Beslut om ärende som slutdebatterats den 15 maj	2
UMJU1 Johannesburg – FN:s världstoppmöte om hållbar utveckling.....	2
Meddelande om inställd votering.....	5
6 § Exportkontrollpolitiken och exporten av krigsmateriel år 2002	5
Utrikesutskottets betänkande 2002/03:UU9.....	5
Anf. 1 BJÖRN HAMILTON (m).....	5
Anf. 2 LARS ÅNGSTRÖM (mp).....	6
Anf. 3 CARINA HÄGG (s).....	10
Anf. 4 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik.....	12
Anf. 5 CARINA HÄGG (s) replik.....	12
Anf. 6 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik.....	12
Anf. 7 CARINA HÄGG (s) replik.....	12
Anf. 8 CECILIA WIGSTRÖM (fp).....	12
Anf. 9 CARINA HÄGG (s) replik.....	14
Anf. 10 CECILIA WIGSTRÖM (fp) replik.....	15
Anf. 11 CARINA HÄGG (s) replik.....	16
Anf. 12 CECILIA WIGSTRÖM (fp) replik.....	16
Anf. 13 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik.....	16
Anf. 14 CECILIA WIGSTRÖM (fp) replik.....	17
Anf. 15 LARS ÅNGSTRÖM (mp) replik.....	17
Anf. 16 CECILIA WIGSTRÖM (fp) replik.....	17
Anf. 17 LOTTA N HEDSTRÖM (mp).....	17
Anf. 18 PETER PEDERSEN (v).....	19
Anf. 19 CECILIA WIGSTRÖM (fp).....	21
Anf. 20 PETER PEDERSEN (v).....	22
Anf. 21 CECILIA WIGSTRÖM (fp).....	22
Anf. 22 PETER PEDERSEN (v).....	23
(Beslut fattades under 11 §.)	23
7 § Verksamheten inom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) under andra halvåret 2001 och under 2002	23
Utrikesutskottets betänkande 2002/03:UU7.....	23
(Beslut fattades under 11 §.)	23
8 § Verksamheten inom Europarådet andra halvåret 2001 och under år 2002	24
Utrikesutskottets betänkande 2002/03:UU11.....	24
Anf. 23 HOLGER GUSTAFSSON (kd).....	24
Anf. 24 BIRGITTA AHLQVIST (s).....	25
(Beslut fattades under 11 §.)	25

9 § Åtagande att tillämpa avtal om rättslig ställning för Västeuropeiska unionen, dess nationella representanter och internationella tjänstemän	25
Utrikesutskottets betänkande 2002/03:UU13	25
(Beslut fattades under 11 §.).....	25
10 § Vissa socialförsäkringsfrågor	26
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2002/03:SfU9	26
(Beslut fattades under 11 §.).....	26
Ajournering.....	26
Återupptagna förhandlingar	26
11 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	26
UU9 Exportkontrollpolitiken och exporten av krigsmateriel år 2002.....	26
UU7 Verksamheten inom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) under andra halvåret 2001 och under 2002	27
UU11 Verksamheten inom Europarådet andra halvåret 2001 och under år 2002	27
UU13 Åtagande att tillämpa avtal om rättslig ställning för Västeuropeiska unionen, dess nationella representanter och internationella tjänstemän.....	27
SfU9 Vissa socialförsäkringsfrågor.....	27
12 § Bordläggning.....	27
13 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	28
14 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	28
15 § Kammaren åtskildes kl. 16.05.....	31

